

Harrie Tonnaer is een tuigpaardliefhebber in hart en nieren. In beeld: Cizandro-dochter Helga T met een veulen van Macho.

➤ De fokkerij van Harrie Tonnaer

Elke generatie weer een beter tuigpaard

Tuigpaardfokker Harrie Tonnaer wilde als jochie van vijftien al zijn konijnenpopulatie elke generatie verbeteren. Nu is hij 75 en in zijn geitenstal komt niet zomaar de bok van de buurman even zijn dekdiensten aanbieden. Daarvoor koopt Harrie de kampioen van de keuring. Fokkerij zit hem in het bloed, hij streeft naar het hoogste en in zijn stal fokt hij tuigpaarden die zowel in Nederland als in het buitenland presteren en gevraagd zijn.

Tekst: DINI BROUWER — Foto's: JAYOR MELISSEN

In het Limburgse Ysselsteyn wonen Harrie en Nellie Tonnaer met hun twee zonen in een strak ogende boerderij met een fraaie tuin ervoor. De fanatieke waakhond maakt veel werk van zijn taak, maar heeft gelukkig zijn eigen afgebakende terrein. Harrie laat de paarden naar buiten en haalt hengstenmoeder Helga-T (v.Cizandro) met haar hele fraaie Macho-zoon uit de stal. Ze zijn fris. “Anders gaan ze al vroeg naar buiten, maar ik heb even op je gewacht”, legt de Limburgse tuigpaardenfokker uit. Dan gaat halfzus Francien T (v.Manno) in een naastgelegen wei en daar gaat halfzus Nadira-T (v.Cizandro), die enkele weken geleden een IBOP van 81 punten realiseerde, ook bij in. De bruisende en wakkere Nadira overziet met haar enorme front en haar grote ogen meteen de iets andere situatie en maakt zich behoorlijk druk. “Ja, die zit nog goed in het voer, dat kan wel wat minder”, zegt Harrie. In de verte ligt een zestal Blonde d’Aquitaines in de wei. “Dat zijn de laatste die ik heb.” Van zo’n 75 stuks melkvee is de familie Tonnaer jaren geleden overgestapt naar dit vleesras, maar de zonen nemen de boerderij niet over. “En ze gaan ook geen tuigpaarden fokken”, zegt Harrie. De verderop gelegen landbouwgrond verhuurt hij nu.

Boerengezin

Harrie groeit op in het Brabantse Mierlo in een boerengezin met tien kinderen. “Daar gingen we ook al met de paarden naar de keuring. Uit een Uron-merrie fokten we met Dirigent drie preferente merries. En mijn broers en ik reden wedstrijden op jonge Cadets. Crossen vond ik mooi. Hoe harder, hoe mooier.

We hebben het een keer opgenomen, het paard haalde 60 km per uur”, lacht Harrie. Zijn broers Jan en Frans hebben nog altijd paarden. De Uron en de Dirigent gaan mee naar het Limburgse Ysselsteyn. “Ik heb totdat ik 24 was met paarden gewerkt. Waar de buurman een dag over deed, kostte mij drie dagen, dus moest ik wel een tractor aanschaffen.”

Harrie wordt jurylid vee beoordelen, maar zelf behoort hij ook tot de fokkers van topvee. “Op de landbouwschool leerden we al: het kalf moet beter zijn dan de koe en ook wat paarden betreft werd dat ingeprent: het veulen moet beter zijn dan de moeder. Er moest fok inzitten. 50 procent van de nakomelingen van een merrie moet beter zijn dan de merrie, ongeacht de hengst. Dan zit er fok in de merrie. Weet je wat mij altijd opvalt: als een topkoeienfokker ook paardenfokker is, dan fokt hij ook bijna altijd toppaarden.” Tonnaer heeft inmiddels zo’n 65 fokproducten op zijn naam staan.

Via Olga naar KWPN-hengst Joviaal

In 1979 koopt Harrie bij de heren Van Tienen en Arts de toen nog voorlopig keurmerrie Olga (Folio uit Halia keur preferent van Oregon, fokker G. van Eck). “Arts heeft met haar de IBOP gedaan, ze werd keur”, zegt Harrie, die alles over zijn fokkerij in een prachtig vloeiend en sierlijk handschrift te boek heeft gesteld. Wat zijn paarden hebben gepresteerd, waar ze gebleven zijn. Alles heeft de gedreven, maar steeds bedachtzaam in zijn uitspraken zijnde fokker tot op de dag van vandaag gearchiveerd, met vele prachtige foto’s en kranten-

Jack Sparrow (v.Cizandro) imponeert met Marcel Ritsma op de concoursvelden.

knipsels ter illustratie. Ook heeft hij tientallen jaargangen van In de Strengen keurig op volgorde staan.

Met Olga neemt Harrie ook deel aan concoursen. Olga brengt negen veulens, waarvan Zuzo (v.Indiaan) en Ballerina (keur van Unicum) de bekendste zijn. Zuzo behaalt onder de concoursnaam Romanus vele successen. Ballerina wordt als tweejarige kampioen in Sevenum en gaat daarna naar concoursrijder Van Tunen.

Olga brengt ook Ballerina's volle zus, de keurmerrie Dallerina en zij brengt in combinatie met Cinovo Harries eerste goedgekeurde hengst. Dat is Joviaal, die hij overigens als veulen al verkoopt. Dat doet hij nog steeds met de meeste veulens, hij kan ze altijd vlot kwijt. Daarna brengt Dallerina uit de eerste jaargang van Fabricius de hengst Kapsones, die als tweejarige hengst kampioen op de Nationale Tuigpaardendag wordt. Als driejarige wordt hij aangewezen, maar op de laatste dag van het verrichtingsonderzoek valt voor de hengst het doek. Iets wat Harrie jammer vond, want hij vond de hengst beter dan Joviaal.

Uit de stam van Olga heeft Harrie geen paarden meer. Joviaal heeft in directe zin niet zo heel veel voor de fokkerij kunnen betekenen, maar volgens Harry zien we zijn bloed nog geregeld terugkomen. Hij wijst erop dat de keurhengst Cizandro een schein Joviaal-bloed voert. Cizandro's vader Waldemar (v.Patijn) komt namelijk uit de keur preferente Joviaal-dochter Tinkie. Joviaal heeft later in Duitsland ook nog gefungeerd als dekhengst. Inmiddels heeft Tonnaer Cizandro al zo'n kleine twintig keer gebruikt.

Pech met goede stam

In 1994 koopt Harrie het merrieveulen Kidolein (Cambridge Cole uit Didolein keur preferent van Waarborg, fokker W. Wernsen). "Mijn broer hield meer van een klassiek paard, maar ik wilde een bloedpaard zoals Kidolein. Ik vind de stam belangrijk. Een gedegen fokstam die met regelmaat wat brengt, daar kijk ik naar. Dat deed ik ook al in de koeienfokkerij." Kidolein overlijdt echter na drie jaar aan de gevolgen van koliek. Haar drie nazaten van Manno zijn de mensport ingegaan.

OPVALLENDE FOKPRODUCTEN

- › **Aquarel** (v.Unieko) KWPN-hengst, Grand Prix-dressuur
- › **Joviaal** (v.Cinovo) KWPN-hengst
- › **Kapsones** (v.Fabricius) ster en aangewezen
- › **Francien T** (v.Manno) ster en NMK
- › **Helga-T** (v.Cizandro) ster en NMK
- › **Jack Sparrow** (v.Cizandro) tweede bezichtiging en 80 winstpunten
- › **Nadira-T** (Cizandro x Koblenz) keur, NMK, IBOP: 81 punten
- › **Oscar-T** (v.Icellie) premiehengst

De wakkere Nadira-T (v.Cizandro) realiseerde 81 punten in de IBOP.

Chique Petra

In 1998 kan Harrie van fokkers Van Tienen en Arts de anderhalfjarige Petra kopen en zij zet Harries fokkerij op de kaart. Harrie: "Ik kende de stam en er waren meerdere kopers voor de chique Petra. Maar ze werd mij gegund." Gevraagd naar een definitie van een tuigpaard steekt Harrie bedachtzaam van wal. "Flitsend, veel front, de hals erop, ritselig, mooi hoofd, bloeduitstraling, veel beweging, achter actief en souplesse. Ze moeten op een dubbeltje kunnen draaien. Met flitsend bedoel ik dat een tuigpaard niet alleen iets flitsends in de bewegingen moet hebben, maar ook in totaal iets flitsends en wakkers over zich moet hebben. Een tuigpaard moet kijken, een tuigpaard moet alles willen zien. Als je een plastic kunstmestzak in de wei hebt laten liggen, dan moet een tuigpaard dat zien. En als er bij de kuilvoerhoop plastic fladdert, dan hoort een tuigpaard daar op te reageren. Zij die dat niet doen, zijn niets waard. Petra had dat."

Petra is een ster preferente prestatieerrie (Koblenz uit Katinka ster van Waterman). Haar moeder is de ster preferente Cambridge Cole-dochter Difria. Petra is overleden, maar bracht negentien veulens van negen verschillende hengsten, ze sloeg geen jaar over en bracht opvallende kinderen.

"De nakomelingen van Petra hadden altijd ras en hadden ook altijd een mooi hoofd", vertelt Harrie. "Kees van der Maat zegt altijd: 'de door Tonnaer gefokte paarden hebben altijd een mooi hoofd'. Dat rassige en die adel, dat komt van Waterman en Cambridge Cole." Ook de fokkracht van Petra schrijft Harrie toe aan deze twee hengsten.

Tweede goedgekeurde hengst

Petra mag als tweejarige naar de Nationale Tuigpaardendag. Als driejarige wordt ze ster en als ze vier is, wordt haar dochter Urina (v.Jonker) geboren. Die gaat naar de familie Tippe die haar uitbrengt en met haar fokt. In 2005 volgt Harrie's tweede goedgekeurde hengst. Petra wordt dan moeder van Aquarel, een zoon van Unieko. Harrie verkoopt hem als veulen aan Kees van der Maat en de hengst gaat vervolgens naar Hengstenhouderij Landzicht, waar hij naast zijn vader het tweespankampioenschap in handen van Mark de Groot behaalt. Er is vervolgens vanuit Duitsland als dressuurpaard interesse voor de op wacht gezette Aquarel en nu loopt Aquarel in de dressuursport op Grand Prix-niveau, evenals zijn in 2008 geboren volle broer Diecker T. Inmiddels lopen ook zes van Petra's kinderen in de internationale mensport. "In het begin was ik daar niet eens zo trots op. Je fokte toen

Koblenz-dochter Petra heeft de Limburgse fokker veel gebracht.

“De helft van de nakomelingen moet beter zijn dan de merrie zelf, ongeacht de hengst.”

eigenlijk niet voor de mensport, het fokdoel was een concourspaard. Daar ben ik al lang geleden op teruggekomen. Ik ben nu heel trots op de fokproducten die in de internationale mensport presteren. De tuigpaardenfokkerij floreert door de vraag vanuit de mensport.”

Veel indruk

Van Manno brengt Petra twee nakomelingen. Dat is ten eerste het in 2006 geboren merrieveulen, Harrie noemt haar ook Ballerina. Zij wordt ster. Ballerina's vier kinderen (drie van Cizandro en één van Fantijn) verkoopt Tonnaer, waarvan de jongste Nico-T (v.Cizandro) door Raeven Sporthorses wordt aangeboden op de hengstenkeuring en nog bij Stal Raeven is. Petra's tweede Manno-dochter is de in 2010 geboren stermerrie Francien T, die acht Cizandro's en één Atleet brengt. Francien's eerste veulen is Jonkheer en deze Cizandro-zoon wordt ster op de hengstenkeuring. De in

2018 geboren Nora-T wordt als veulen verkocht aan de familie Van Schadewijk en deze imponerende stermerrie wist onlangs bij de nieuwelingen in Exloo veel indruk te maken. De volle broers Robbert-T en Prins-Cizandro-T zijn op Stal Raeven. De hele edele en mooie nationale merrie (80-74-77) Francien T kreeg recent haar achtste Cizandro-nakomeling op Stal Tonnaer.

Tweeling

Vier maal worden vervolgens zowel Eebert als Cizandro de partner van Petra. De in 2015, 2016 en 2017 geboren Eeberts zijn allen verkocht. “Jan van Manen had een hele beste gekocht, maar deze Eebert is verongelukt”, vertelt Harrie. Onder die vier Eeberts is ook een tweeling en deze twee merries zijn ook verkocht, maar ze zijn niet bij elkaar gebleven. “Eén is er naar Hongarije gegaan”, licht Harrie toe. De combinatie Petra maal Cizandro pakt heel goed uit. In

Icellie-zoon Oscar-T werd afgelopen hengstenkeuring gehuldigd als premiehengst.

De fokkerij zit bij Harrie Tonnaer in zijn bloed. Hij streeft naar het hoogst haalbare en fokt goed presterende paarden die in zowel binnen- als buitenland geliefd zijn. Tonnaer staat hier met Cizandro-dochter Nadira-T (links) en Francien T (v.Manno).

2012 wordt Helga T geboren, die ster wordt en die met de cijfers 75-78-77 naar de NTD mag. Zij is de moeder van de dit voorjaar aangewezen zeer edele Oscar-T. Deze Icellie-zoon verkocht Harrie als veulen aan Jan van Manen en deze premiehengst leverde Harrie onlangs een fijne fokkerspremie van 1.000 euro op.

“Icellie heb ik mede vanwege verwantschapsverlaging gebruikt, maar ik vind overigens wel dat we, wat die materie betreft, op moeten passen dat we niet doorslaan en het middel erger wordt dan de kwaal.”

Helga-T heeft inmiddels vijf veulens gebracht die Harrie allen verkocht heeft. De in 2020 geboren Eebert-dochter Petra-1-T is ook bij Wim van Schadewijk. “Daar verwacht ik veel van”, zegt Harrie. Helga heeft nu haar zoon Surprise T (v.Macho) aan de voet. Die is verkocht aan Jan van Manen. Ze is ook weer gedekt door Macho.

Eigenwijs

Harrie koopt destijds ook nog Petra's halfzus Raja (Jonker uit Katinka ster van Waterman) van Van Tienen en Arts. Ze brengt zeven veulens, maar het wordt niet echt een succesverhaal. Dochter Zefanja (v.Talos) mag als tweejarige naar de NTD. Het grootse succes behaalt het veulen Bicker T (v.Plain's Liberator), die kampioen wordt op de NVK en naar Van der Maat gaat. Hij heeft in de internationale mensport zijn sporen verdiend. Harrie was vaste klant van hengstenhouder Kees van der Maat, maar sinds Van der Maat geen hengsten meer heeft maakt Tonnaer gebruik van de diensten van de gebroeders Van Manen. “Je gaat met de hengstenhouder overleggen, maar wat de hengstenkeuze betreft ben ik nogal eigenwijs. Ik maak mijn eigen keuze, en dan houdt niemand mij daar meer vanaf. Ik weet wat ik fokken wil,

“Het valt mij geregeld op dat een topkoeienfokker bijna altijd ook toppaarden fokt.”

Investeren in paarden

Na Helga brengt Petra is 2012 de tweedebezoekingshengst Ivanhoe-T (v.Cizandro), die veulenkampioen in Veghel wordt en nu in de internationale mensport loopt. Volle broer Jack Sparrow wordt veulenkampioen in Terschuur, vijfde op de NVK en ster op de hengstenkeuring. Nu schittert deze imponerende achtjarige bruine, die inmiddels 80 winstpunten heeft, op de concoursvelden in handen van Marcel Ritsma. Jack Sparrow is van de familie Pos. “Prachtig dat Jack Sparrow het zo goed doet. Er wordt geïnvesteerd in dat paard en dan is dit succes zo mooi. En ik kan hem nu hier blijven volgen. Dat vind ik eigenlijk toch wel mooier dan wanneer ze de mensport ingaan.”

Dan komen we bij Petra's laatste nakomeling, de Cizandro dochter Nadira-T, die onlangs in Ermelo door Robbie van Dijk door een IBOP van 81 punten naar het keurschap werd gereden.

“Met complimenten aan Robbie en Chantal”, voegt Harrie er aan toe. Nadira-T mocht vorig jaar naar de Nationale Tuigpaardendag, waar ze zevende in de finale staat. Ze is nu gedekt door Macho. “Omdat ze Petra's laatste nakomeling is, wilde ik haar de IBOP laten doen. Dat doe ik niet zo vaak, er hangt nogal een prijskaartje aan. Ik fok zo'n drie tot vier veulens per jaar en ik kan mijn veulens altijd goed kwijt zonder dat er iemand naar een IBOP vraagt. Paarden uit laten brengen doe ik ook niet, maar ik volg ze wel allemaal. Ik vind het mooi dat ze het bij een ander goed doen, daar fok ik voor en daar beleef ik veel plezier aan.”

maar ik moet ook wel bekennen dat het niet altijd wordt wat ik hebben wil. Ik heb ook weleens heel verkeerde keuzes gemaakt. En wat ik niet wil weet ik ook, sommige hengsten zal ik niet gebruiken”, zegt Harrie die veel informatie opdoet door sport en fokkerij nauwkeurig te volgen.

Bijzondere momenten

Gevraagd naar onvergetelijke, bijzondere of momenten van trots in zijn lange fokkersloopbaan komt Harrie verrassend voor de dag. “Het is wel lang geleden, maar onvergetelijk is voor mij het moment dat het paard van mijn broer Frans op de UTV kampioen werd. De Koninklijke Zangvereniging Mastreechter Staar bracht toen het Wilhelmus ten gehore. En de driejarige hengst Renovo, die met Cees Damen op de UTV de hengst Indiaan verslaat, daar kreeg ik koude rillingen van. En heel bijzonder vind ik het dat mijn vrouw de tweeling van Petra alleen ter wereld heeft geholpen. Ik was niet thuis en kreeg een telefoontje: Petra krijgt een veulen. Even later volgde er weer een telefoontje: er komen nog twee benen. Nellies 45-jarige ervaring als wijkverpleegster kwam toen mooi van pas”, zegt Harrie. Nellie, die eigenlijk niet zoveel met paarden heeft, is blij verrast met deze ode. Harrie gaat verder: “En dan ben ik natuurlijk ook trots op Petra en haar negentien veulens. Ook op de aangewezen hengst, maar ook op Jack Sparrow”, zegt de fokker in hart en nieren die al zijn fokproducten blijft volgen. •